

STORTINGET

Innst. 307 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget fra
utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:147 S (2024–2025)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Abid Raja, Ola Elvestuen, André N. Skjelstad, Ingvild Wetrhus Thorsvik og Alfred Jens Bjørlo om «inkluderende skolehverdag», et forpliktende samarbeid for å bekjempe mobbing og et trygt skolemiljø

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere en forpliktende avtale mellom skoleeiere, skoleledere, lærere, foreldre, elever og staten om en 'inkluderende skolehverdag' med mål om å halvere antall barn og unge som opplever mobbing. Avtalen skal være etter modell fra IA-avtalen, med konkrete mål og forpliktelser for de ulike aktørene.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun har uttalt seg om forslaget i brev av 23. april 2025. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken. De skriftlige innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengelige på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Linda Hofstad Helleland og Kari-Anne Jønnes, fra Senterpartiet, Kjerstin Wøyen Funderud og Marit Knutsdatter Strand, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til representantforslaget.

Komiteen er opptatt av at alle elever har et godt skolemiljø, med et inkluderende fellesskap som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring. Barn og unge trenger trygge rammer for å kunne tilegne seg kunnskap, og et godt og inkluderende miljø er avgjørende for å oppleve mestring.

Komiteen er bekymret for at flere opplever mobbing og utrygghet i skolen, dette til tross for økt bevissthet og satsing for å motvirke et trygt skolemiljø. Oppføringslova er klar på at elever skal sikres en trygg skolehverdag, og både forebyggende og oppfølgende arbeid er en viktig del av skoleeiers ansvar. Komiteen anerkjenner at arbeidet for å tilrettelegge for et trygt skolemiljø for alle både er tidkrevende og vanskelig, og at arbeidet blir utfordret av en allerede presset arbeidssituasjon ved mange skoler. Komiteen viser til at regjering

gen har bevilget midler til skolemiljøteam, og etterspørselen viser at det er behov for økt innsats.

Komiteen mener et tett samarbeid mellom profesjonene og faggruppene rundt eleven er viktig, og samarbeidet må stimuleres med virkemidler. Komiteen viser til forslaget om å etablere en forpliktende avtale, etter modell av IA-avtalen for arbeidslivet, for å ansvarliggjøre de ulike instanser og aktører.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, støtter intensjonen i forslaget om å styrke arbeidet med å skape trygge, inkluderende og mobbefrie skolemiljø. Å sikre elevenes trivsel, trygghet og tilhørighet er en grunnleggende forutsetning for læring og utvikling. Flertallet viser til at dette er tydelig forankret i opplæringslova § 12-2, og utgjør en sentral del av skolens oppgave.

Flertallet viser til at det i 2024 trådte i kraft en ny opplæringslov, der regelverket om skolemiljø er styrket og tydeliggjort. Det fremgår nå klarere hva som regnes som krenkelser, forventninger til å fremme inkludering og hvilke forpliktelser skolene har til å involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljø. Flertallet mener dette gir skolene et mer konkret og forpliktende rammeverk i det forebyggende arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet understreker at Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering allerede har iverksatt en rekke tiltak for å støtte skolene og kommunene i dette arbeidet. Blant annet er det utviklet kompetansepakker og veiledningsressurser, og i 2025 brukes nærmere 2,9 mrd. kroner på kompetanseheving for ansatte i barnehage og skole. Disse medlemmer viser også til at tilskuddsordningen for skolemiljøteam er styrket betydelig nå, til 45 mill. kroner. Dette er en tredobling fra forrige år. Regjeringen har også videreført og styrket Læringsmiljøprosjektet, som har vist gode resultater.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, viser videre til at det allerede har vært et forpliktende samarbeid mellom staten og sentrale aktører gjennom Partnerskap mot mobbing. Her deltar 16 organisasjoner, og det er etablert en felles handlingsplan for å fremme trygge og gode læringsmiljø. Flertallet viser til at dette partnerskapet går ut i 2025, at erfaringer og resultater nå må evalueres, og det må gjøres en vurdering om hva som må gjøres videre.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at eventuelle nye tiltak og initiativer må vurderes i lys av dagens regelverk og det omfattende arbeidet som allerede er iverksatt.

Disse medlemmer deler forslagsstillernes engasjement for å bekjempe mobbing i skolen og støtter intensjonen om å styrke innsatsen på området. Samtidig stiller disse medlemmer spørsmål ved om det er hensiktsmessig å vedta en målsetting om å «halvere mobbetallene». En slik formulering kan etter disse medlemmers syn signalisere at samfunnet kan akseptere at en betydelig andel barn fortsatt skal oppleve mobbing. Det kan ikke være et mål.

Disse medlemmer mener tvert imot at intensjonen må være at alle elever skal oppleve et trygt, inkluderende og mobbefritt skolemiljø. Det er dette som ligger til grunn for dagens lovverk og for den nasjonale innsatsen som allerede pågår. Derfor mener disse medlemmer at en slik målsetting ikke kan vedtas, og at innsatsen må rettes inn mot varige og helhetlige tiltak som forbedrer situasjonene i skolen for alle barn.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet tar mobbing og utrygge skolemiljøer på største alvor. Et trygt og godt skolemiljø er en forutsetning for læring, og disse medlemmer støtter tiltak som styrker det forebyggende arbeidet og oppfølgingen av elever som ikke har det bra på skolen. Samtidig er disse medlemmer skeptiske til å etablere en ny, omfattende avtalestruktur modellert etter IA-avtalen. Skolemiljøarbeidet krever konkrete tiltak, tydelig ledelse og lokalt ansvar – ikke nye nasjonale forpliktelser som risikerer å bli byråkratiske og lite treffsikre.

Disse medlemmer mener ressursene heller bør rettes inn mot det arbeidet som allerede skjer i skolene, og forbedring av eksisterende virkemidler som Læringsmiljøprosjektet og skolens aktivitetsplikt.

Disse medlemmer støtter intensjonen om et sterkere og mer koordinert arbeid mot mobbing, men mener at en ny, overordnet avtale etter IA-modellen er lite hensiktsmessig. Det er bedre å styrke og videreutvikle de virkemidlene og pliktene som allerede ligger i opplæringsloven, og sørge for at skolene får tilstrekkelige ressurser og støtte lokalt. Skolemiljøarbeidet må bygge på tillit, tydelig ledelse og reell oppfølging – ikke på byråkratiske prosesser og toppstyrt samordning.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt vil sterkt poengtere at mobbing er et alvorlig problem i skolen i dag. Mobbing i alle former kan medføre varige skader og utenforskap for unge mennesker, som igjen kan få vansker i lang tid. Dette påvirker ikke kun den som utsettes for mobbing, men også familie og andre rundt. Mobbing er som Skolelederforbundet skriver i sin uttalelse, ikke bare et problem for skolen, men også et samfunnsproblem som krever helhetlig tilnærming av flere instanser og nærmiljø.

Disse medlemmer er opptatt av at det må være et godt lovverk, gode retningslinjer, forskrifter og rutiner for å forebygge, håndtere og løse opp i alle typer mobbesaker. I høringsinnspill til komiteen skriver både Utdanningsforbundet og Skolelederforbundet at man opplever å ha god støtte i det rammeverket som ligger til grunn for skoleverket i dag.

Disse medlemmer vurderer ikke at en forpliktende avtale etter modell fra arbeidslivet vil bedre situasjonen, men vil bli enda en nasjonal forpliktelse man skal forholde seg til i skolehverdagen. Tanken om å samle gode tiltak er god, men det som meldes av behov, er tid til samhandling, nok ressurser til å møte elevene med hele laget, flere yrkesgrupper i skolen og tett dialog mellom skole, hjem og andre rundt eleven.

Disse medlemmer er enig med forslagsstillerne i at elevene i den norske skolen skal ha et trygt skolemiljø fritt for mobbing. Skolene skal ivareta elevenes trivsel og helse og sørge for et miljø der barna føler seg inkludert.

Disse medlemmer mener at skoler må settes i stand til å jobbe aktivt for et skolemiljø fritt for rasisme, diskriminering, forskjellsbehandling, mobbing, seksuell trakassering og overgrep. Barna skal være fri fra diskriminering på grunnlag av utseende, funksjonsnivå, opphav, livssituasjon, familiesammensetning, seksualitet og normbrytende uttrykk.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet støtter intensjonen i forslaget, men mener forslagets innretning ikke er klar nok, og kan medføre mer byråkrati. Dette medlem vil også vise til en rekke forslag fra Fremskrittspartiet som er mer målrettede og handlekraftige, blant annet i Prop. 51 L (2024–2025), jf. Innst. 243 L (2024–2025), Dokument 8:64 S (2023–2024), jf. Innst. 254 S (2023–2024) og Prop. 62 L (2023–2024), jf. Innst. 389 L (2023–2024) og Lovvedtak 78 (2023–2024). Dette medlem vil også påpeke at eksisterende regelverk må følges opp bedre. Dette medlem støtter derfor ikke forslagene fra Venstre.

Komiteens medlem fra Rødt anser ikke en forpliktende avtale i skolen bygget på en modell fra arbeidslivet som et treffende tiltak for å få bukt med mobbing i skolen. Kunnskap om grensesetting og respekt for andres grenser er avgjørende for å forstå og respektere hverandre. Opplæring om dette krever tid og ressurser fra lærerne som allerede arbeider i en presset hverdag.

Dette medlem viser til at Rødt mener at for å forebygge og forhindre mobbing i skolen trengs det økt bemanning og flere yrkesgrupper inn i skolen.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at det siden 2018 har vært en kraftig økning i antallet elever som opplever et utrygt skolemiljø. Det er etter dette

medlems syn spesielt alvorlig at mobbingen øker mest blant de yngste elevene. Psykiske krenkelser, mobbing og trakassering har et stort skadepotensial for den eleven som opplever dette i sin skolehverdag. Skolene har gjennom regler for et trygt og godt skolemiljø plikt til å følge opp situasjoner der elevers skolemiljø er utrygt. Det finnes sikkert mange eksempler på gode initiativ som tas av lærere, skoleledere, kommuner eller organisasjoner for å styrke dette arbeidet. Men det er etter dette medlems syn behov for mer ressurser og nye metoder for å sørge for at flere elever får et trygt og godt skolemiljø. Ikke minst er det viktig at nye tiltak bidrar inn og styrker dag-til-dag-arbeidet med skolemiljø ute på skolene. Man kan ikke slå seg til ro med at man i 2024 måler et stabilt høyt nivå av mobbing. Dette medlem mener derfor det er behov for en forpliktende avtale mellom skoleeiere, skoleledere, lærere, foreldre, elever og staten, med konkrete mål og forpliktelser for de ulike aktørene, der man i fellesskap forplikter seg til å halvere antallet barn og unge som opplever mobbing.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere en forpliktende avtale mellom skoleeiere, skoleledere, lærere, foreldre, elever og staten om en 'inkluderende skolehverdag' med mål om å halvere antall barn og unge som opplever mobbing. Avtalen skal være etter modell fra IA-avtalen, med konkrete mål og forpliktelser for de ulike aktørene.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen etablere en forpliktende avtale mellom skoleeiere, skoleledere, lærere, foreldre, elever og staten om en 'inkluderende skolehverdag' med mål om å halvere antall barn og unge som opplever mobbing. Avtalen skal være etter modell fra IA-avtalen, med konkrete mål og forpliktelser for de ulike aktørene.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:147 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Abid Raja, Ola Elvestuen, André N. Skjelstad, Ingvild Wetrhus Thorsvik og Alfred Jens Bjørlo om «inkluderende skolehverdag», et forpliktende samarbeid for å bekjempe mobbing og et utrygt skolemiljø – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 15. mai 2025

Hege Bae Nyholt

leder

Grete Wold

ordfører

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/2280-

Dato
23. april 2025

**Representantforslag 147 S (2024-2025) om «inkluderende skolehverdag»,
et forpliktende samarbeid for å bekjempe mobbing og et trygt
skolemiljø**

Jeg viser til representantforslag fra Grunde Almeland, Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Abid Raja, Ola Elvestuen, André N. Skjelstad, Invild Wettrhus Thorsvik og Alfred Jens Bjørlo om «Inkluderende skolehverdag», et forpliktende samarbeid for å bekjempe mobbing og et trygt skolemiljø. Forslagsstillerne tar i forslaget til orde for en avtale om en inkluderende skolehverdag, der staten, skoleeierne (kommuner og fylkeskommuner m.fl.), skoleledere, lærernes organisasjoner, Elevorganisasjonen og Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) inngår et forpliktende samarbeid med et overordnet mål om å halvere antallet barn som opplever mobbing i forbindelse med skole, i løpet av en fireårsperiode.

Alle elever skal ha et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring. Dette er nedfelt i opplæringsloven § 12-2, og er del av det grunnleggende oppdraget skolen har.

Gjennom undersøkelser som Elevundersøkelsen svarer de fleste elevene at de har et godt læringsmiljø med høy trivsel, mange faglige utfordringer og god støtte fra lærer. Etter to år med en klar økning i antall elever som svarer at de blir mobbet, er andelen fra 2024 på nivå med året før. Selv om det er positivt at andelen elever som opplever mobbing ikke har økt, er tallene fremdeles urovekkende høye. Dette kan vi på ingen måte slå oss til ro med.

Høsten 2024 trådte ny opplæringslov i kraft. Her er det vedtatt flere justeringer i lovverket for å klargjøre hvordan skolemiljøreglene skal forstås og praktiseres. Det framgår blant annet at skolemiljøet også skal fremme inkludering, det er blitt tydeligere hva som regnes som krenkelser og ikke, og det har blitt klargjort og avgrenset hva statsforvalteren skal gjøre

gjennom håndhevingsordningen. Målet med endringene har vært å tydeliggjøre regler som mange har opplevd som uklare og som har skapt usikkerhet i skolen. Med ny opplæringslov ble også elevene og foreldrenes rett til medvirkning tydeliggjort. Skolen skal sørge for at elevene og foreldrene får være med på å planlegge, gjennomføre og vurdere skolens virksomhet, blant annet arbeidet med skolemiljøet, kvalitetsutvikling i opplæringen og fastsetting av skoleregler.

Reglene om skolemiljø i opplæringsloven kapittel 12, samt reglene om blant annet medvirkning, skoledemokrati og foreldresamarbeid i opplæringsloven kapittel 10, stiller allerede tydelige forpliktelser til både skoleeier og skolen til å forebygge, ta tak i krenkende oppførsel og å arbeide systematisk og involverende med å sikre at elevenes rett til gode, trygge og inkluderende skolemiljø blir oppfylt.

For å støtte skolene og kommunenes arbeid, er det utviklet flere tiltak. I 2025 bruker regjeringen nærmere 2,9 milliarder kroner på kompetansetiltak rettet mot lærere og andre ansatte i barnehage og skole. Gjennom tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling er det lagt til rette for at kommuner kan iverksette nødvendige kompetansetiltak basert på lokale behov.

Det er også utviklet mer spissede, nasjonale tiltak som skal bidra inn og styrke arbeidet med skolemiljø ute på skolene. Regjeringen har blant annet opprettet en egen tilskuddsordning slik at kommuner kan søke på midler til å etablere eller styrke lokale skolemiljøteam. Målet med ordningen er at team bestående av dedikerte personer med relevant kompetanse skal støtte skolene i arbeidet med å utvikle trygge og gode skolemiljø og forebygge mobbing og andre krenkelser. Kommuner med skoler som har særlige utfordringer i skolemiljøet prioriteres i ordningen. Tiltaket støtter opp under det kommunale ansvaret for grunnskoleopplæringen, og gir rom for å gjøre tilpasninger basert på lokale behov. I 2024 mottok 23 kommuner midler til skolemiljøteam. Det var stor interesse for tilskuddsordningen og det kom inn hele 137 søknader om tilskudd. I år er tilskuddsordningen derfor tredoblet til 45 mill. kroner. Nytt av året er at en kommune kan søke og motta tilskudd på vegne av et regionalt nettverk.

Regjeringen har også styrket «Læringsmiljøprosjektet», som er et tilbud til barnehager, skoler og kommuner som ønsker å jobbe med trygt og godt barnehage- og skolemiljø, og som har behov for direkte støtte og veiledning. Barnehager, skoler og kommuner som er med i prosjektet får veiledning av et team bestående av personer fra et fagmiljø og erfarne personer fra barnehage- og skole. Veiledningen tar utgangspunkt i lokale behov og utfordringer. Evalueringen viser at skolene som har deltatt i prosjektet har gått fra å ligge over landsgjennomsnittet når det gjelder antall elever som opplever mobbing, til å ligge klart under snittet. Det er også utviklet flere kompetansepakker og støtte- og veiledningsressurser på Utdanningsdirektoratets nettsider, som skoler og kommuner kan benytte fritt i sitt lokale arbeid med skolemiljø.

Forslagsstillerne ønsker en avtale om en inkluderende skolehverdag, der staten, skoleeierne, skoleledere, lærernes organisasjoner, Elevorganisasjonen og Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) inngår et forpliktende samarbeid med et overordnet mål om å få ned mobbetallene. Men, et slikt forpliktende samarbeid finnes allerede i dag gjennom Partnerskap mot mobbing. Her har 16 organisasjoner gått sammen for å gi barn og unge et godt oppvekst- og læringsmiljø. Det er blant annet utviklet en egen partnerskapsavtale og handlingsplan for partnerskapet. Partnerskapsavtalen går ut i 2025, og partnerne samarbeider nå om å evaluere innretningen og vurdere veien videre.

Jeg applauderer representantene fra Venstre sitt engasjement for arbeidet med å skape enda bedre og tryggere skolemiljø for elevene våre. Dette er et arbeid som krever kontinuerlig oppmerksomhet og en helhetlig tilnærming fra alle involverte. Jeg er imidlertid opptatt av at vi må se på eventuelle nye initiativer og forslag om tiltak på området i lys av reglene og forpliktelsene som framgår av dagens regelverk, og tiltakene som allerede er utviklet på området. Jeg mener derfor nye nasjonale forpliktelser og krav utover bestemmelser i lov og forskrift ikke er veien å gå for å støtte det lokale arbeidet med å utvikle og opprettholde trygge og gode skolemiljø.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådens signatur

